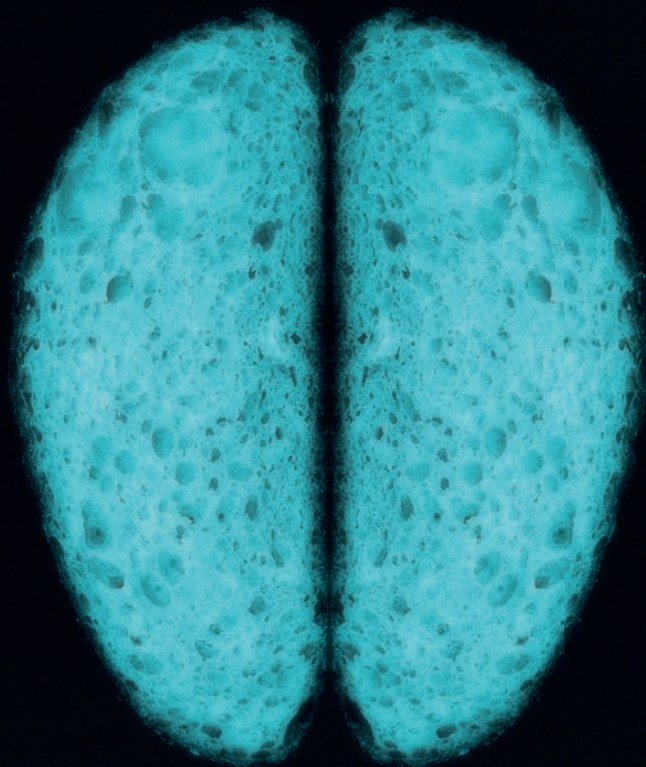


# KVÁSEK

ROBIN SLOAN



**HO** Je to překrásná, DROBNÁ, roztomilá  
**ST** a TICHÁ kniha. ZVLÁŠTNOSTI jídla  
**B** zná stejně dobře, jako znal  
**RNO** Penumbra TEMNÁ ZÁKOUTÍ komunity  
**2** knihomilců. JASON SHEEHAN,  
**018** NATIONAL PUBLIC RADIO

**ISBN**  
978  
-80  
-7577  
-582  
-5

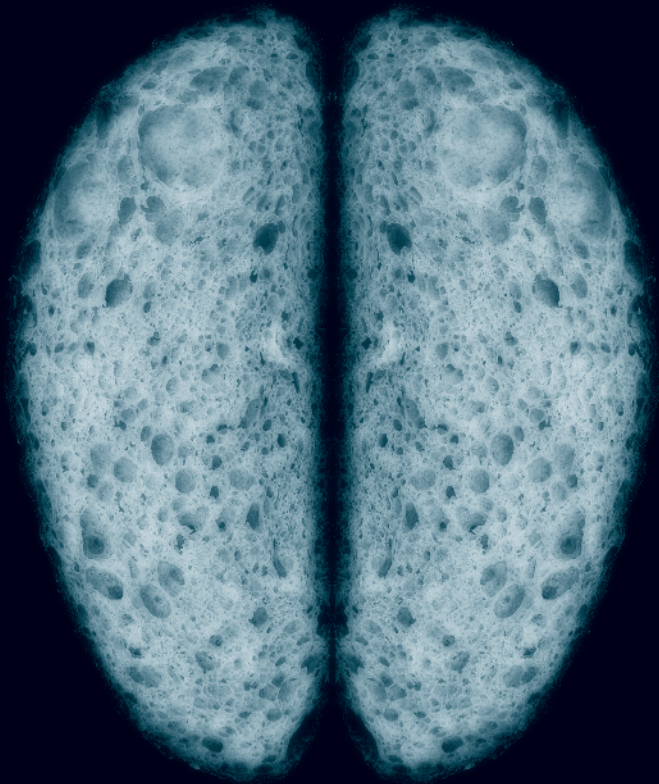


Robin Sloan  
KVÁSEK



# KVÁSEK

ROBIN SLOAN



B  
RNO  
20  
18



Sourdough

Copyright © 2017 by Robin Sloan

Translation © Johana Tkáčová, 2018

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2018 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-708-9 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-709-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-710-2 (Formát MobiPocket)

Pro Kathryn



## JEDLÍK ČÍSLO JEDNA

Na večeri bych si bývala dala výživový gel, jako vždycky, jenže ve dveřích bytu jsem našla zastrčený leták o nové donáškové službě nedaleké restaurace.

Zrovna jsem se vrátila z práce, obličej jsem měla celý strnulý ze samého stresu — což není nic neobvyklého — a normálně by mě neznámé jídlo nelákalo. Uvnitř na mě přece čekala denní dávka gelu Kejda.

Leták mě ale zaujal. Použito bylo tmavé, sebejisté písmo — vlastně dvě písma: každé jídlo bylo popsáno písmem, které jsem znala, a pak ještě jedním, neznámým, které mi neurčitě připomínalo cyrilici se záplavou teček a navzájem propojených kudrlinek. Nabídka byla každopádně stručná: mohli jste si dát *pikantní polévku* nebo *pikantní sendvič*, případně *kombo (dvojitě pikantní)*, přičemž všechna jídla, psalo se na lístku, byla vegetariánská.

V horní části letáku byl velikými, extravagantními písmeny uveden název restaurace: *KVÁSKOVÁ KUCHYNĚ NA KLEMENTOVĚ*. Dole bylo telefonní číslo a příslib rychlé donášky. Klementova ulice byla jen pár bloků ode mě. Nabídka mi učarovala

a díky tomu můj večer, a vůbec celý můj život, nabral úplně jiný směr.

Vytočila jsem číslo a telefon hned někdo zvedl. Ozval se mužský hlas, trochu zadýchaný. „Kvásková kuchyně na Klementově. Vydržíte chvíličku?“

Přítakala jsem a začala hrát hudba — písnička v nějakém cizím jazyce. Klementova ulice byla mnohojazyčnou tepnou, která pulzovala čínštinou, barmštinou, ruštinou, thajštinou, a tu a tam dokonce i gaelštinou. To, co se linulo ze sluchátka, nebyl ani jeden z těchhle jazyků.

Znovu se ozval hlas. „Tak, dobrý den. Co si dáte?“

Objednala jsem si kombo.

Do San Franciska jsem přišla z Michiganu, kde jsem vyrostla a chodila do školy a kde mi tělo fungovalo poměrně poklidně a předvídatelně.

Otec byl správce databází u General Motors, svou práci měl rád a snažil se, abych byla už od batolecího věku obklopená počítači. Plán mu vyšel, protože mě nikdy ani nenapadlo, že bych mohla dělat něco jiného než ho profesně následovat, zejména když tehdy programování začínalo nabývat na dynamice a IT oddělení do svých řad agresivně lákala mladé ženy. Je příjemné nechat se někam lákat.

Pomohla i skutečnost, že mi to šlo. Líbil se mi rytmus nalézání a řešení problémů, uspokojovalo mě nacházet různá programovací východiska. Během svého vysokoškolského studia jsem dvě léta strávila na stáži u Crowley Control Systems, southfieldské společnosti vyvíjející software pro řízení motoru k jednomu modelu elektrického chevroletu, a po státnicích tam na mě čekalo zaměstnání. Práce byla přesně vymezena a pečlivě testována a bylo to trochu jako pokládání cihel: museli jste postupovat opatrně, protože druhou šanci už jste nedostali. Počítač na mém stole byl starý, používali ho určitě nejmíň dva programátoři přede mnou, ale kód byl moderní a zajímavý. Vedle monitoru

jsem měla fotku rodičů a taky malinký kaktus, kterému jsem říkala Kubrick. Koupila jsem si dům v nedalekém městě Ferndale.

Pak mě naverbovali. Přes můj stručný profil na LinkedInu se mi ozvala nějaká žena — podle všeho náborová personalistka společnosti General Dexterity v San Francisku — a požádala mě o informativní telefonický hovor, se kterým jsem souhlasila. V telefonu bylo slyšet, jak se zeširoka usmívá. General Dexterity, sdělila mi, navrhuje prvotřídní robotická ramena pro laboratoře a továrny. Firma potřebuje programátory se zkušenostmi s řízením motorů a ti jsou, tvrdila, v San Francisku nedostatečné zboží. Řekla mi, že můj životopis prošel softwarovým sítím a byl označen za slibný, a ona prý s hodnocením počítače souhlasí.

Řeknu vám, co si myslím o lidech svého věku: odchovaly nás Bradavice a víc než cokoli jiného si přejeme být rozřazeni.

Seděla jsem v autě na malém parkovišti za Crowley Control Systems na West 10 Mile Road v Southfieldu a můj svět lehounce napraskl. Byla to jen vlasová trhlina, ale dost velká na to, aby jí proniklo světlo.

Náborová personalistka na druhé straně telefonní linky čarovala se složitými problémy určenými jen pro ty nejbystřejší mozky. Z rukávu tahala velkorysé benefity a jídlo zdarma a jestli prý náhodou nejsem vegetariánka? Ne, už ne. Ale třeba bych to v Kalifornii mohla znovu zkusit. Lákala mě na slunce. Obloha nad parkovištěm byla šedá a vlhká jako orosený podvozek auta.

A — tentokrát žádné kouzelnické kousky — taky mi něco nabídl. Plat, který byl větší než příjem obou mých rodičů dohromady. Měla jsem rok po škole. Znovu mě někdo lákal.

Po desíti měsících splácení přiměřené michiganské hypotéky jsem dům ve Ferndale prodala jen s drobnou ztrátou. Ani jsem si nestihla pověsit nic na stěny. Když jsem se loučila s rodiči, plakala jsem. Univerzita odtud nebyla ani hodinu cesty, takže můj opravdový odchod nastal teprve teď. Jela jsem autem přes celou zemi, všechn svůj majetek v kufru a kaktus připoutaný na sedadle spolujezdce.

Mířila jsem na západ úzkým průsmykem Skalistých hor, napříč prašnou nicotou v Nevadě a dorazila jsem do nezvykle vertikální a zelenající se Kalifornie. Byla jsem plná očekávání. Jihovýchodní Michigan je samá rovina, vlastně je skoro vydutý, a tady svět dostával třetí rozměr.

V San Francisku na mě čekal dočasný byt a náborová personalistka, která se se mnou setkala na chodníku před cihlovým ústředím firmy General Dexterity. Byla drobná, měla sotva sto padesát centimetrů, ale když jsme si potřásly rukou, stiskla mi ji jako ve svěráku. „Lois Claryová! Vítejte. Bude se vám tu líbit.“

První týden byl skvělý. Spolu s tuctem dalších nových dexteráků (tak jsme si měli říkat) jsem vyplnila formuláře zdravotního pojištění, přijala předkupní právo na obrovské množství přeludných akcí podniku a vyslechla si povídání o krátké historii firmy. Viděla jsem původní prototyp robotického ramene od zakladatele společnosti, svalnatou končetinu se třemi klouby skoro tak velkou jako já a vystavenou v malé svatynce uprostřed jídelny. Mohli jste na ni zavolat: „Rameno, změna úkolu. Pozdrav,“ a ona na vás široce a přátelsky zamávala.

Seznamovala jsem se se stavbou softwaru, na kterém jsem měla pracovat, jmenoval se ArmOS. Setkala jsem se se svým nadřízeným Peterem, který mi sevřel ruku ještě pevněji než náborová personalistka. Firemní makléřka mi našla byt na Cabrillo Street v sanfranciské čtvrti Richmond District, za který jsem platila čtyřikrát víc, než byla splátka hypotéky v Michiganu. Dala mi klíče do ruky a řekla: „Není to nic velkého, ale moc času tam stejně trávit nebudete.“

Zakladatel firmy General Dexterity, překvapivě mladý muž jménem Andrei, provedl naši skupinu přes Townsend Street k Centru osvojování úkolů, nízké budově, která dříve sloužila jako kryté parkoviště. Betonová podlaha byla pořád ještě strakatá skvrnami od oleje. Místo spousty aut tam teď parkovala robotická ramena, třicet v každé řadě. Plastová obložení měla

natřená podnikovou modrou barvou a siluety přívětivé a zdatné, s mírným náznakem bicepsů — lehce se vzdouvající vlkná byla opatřena logem společnosti, vlídně zářícím bleskem.

Všechna ramena byla zapnutá, mávala a něco uchopovala a postrkávala a zvedala. Jestli nás měla ohromit, tak se to povedlo.

Všechno to jsou opakující se pohyby, vysvětlil nám Andrei, v současnosti vykonávané lidskými svaly a myslí. Opakování je nepřítelem kreativity, řekl. Patří robotům.

Naším cílem bylo ukončit lidskou práci.

A k jeho dosažení byla potřeba obrovská kvanta práce.

Orientační týden skončil v pátek večer slavnostním pivem a pingpongovým turnajem proti jednomu robotickému rameňáku, které pochopitelně vyhrálo. Pak začala práce. Ne následující pondělí. Hned následující ráno. V sobotu.

Připadala jsem si, jako by mě nasála — *vcucla* — potrubní pošta.

Programátoři v General Dexterity byli přesný opak mých kolegů z Crowley, klidných lidí středního věku, kteří si nic neužívali tolik jako trpělivé vysvětlování. Dexteráci tedy rozhodně trpěliví nebyli. Spousta z nich zanechala vysokoškolského studia, spěchali, aby se sem dostali, a teď spěchali, aby měli hotovo a zbohatli. Takřka všichni byli mladí muži, kostnatí, s chladnými očima, přízraky v japonském denimu a teniskách z limitované edice. Začínali pozdě dopoledne a pracovali ještě dlouho po půlnoci. Přespávali v kanceláři.

Vůbec se mi to nelíbilo, ale některé noci jsem taky podlehla a ustlala si na pohodlných čalouněných pohovkách ve firemní modré barvě. Občas jsem tam v noci ležela, zírala do stropu — odhalené síť potrubí, duhových spletenců vláken přenášejících data po kanceláři — a v břiše jsem cítila uzel, který se ne a ne rozvázat. Myslela jsem si, že musím na záchod, ale pak jsem na něm seděla a nic. Pohybové senzory zaznamenaly moji nečinnost, světla zhasla a ponechala mě v temnotě. Někdy jsem

tak chvilku zůstala. Pak mě třeba napadl řádek kódu, a tak jsem se dobelhala ke stolu a zapsala ho.

V Crowley Control Systems v Southfieldu se Clark Crowley zhruba jednou za měsíc prošel po kanceláři a říkal nám v podstatě tohle: Jen tak dál, lidi. V General Dexterity v San Francisku nám Andrei každé úterý a čtvrtek posílal kvantitativní shrnutí firemních výsledků a myšlenka byla asi taková: Máme nakročeno ke změně podmínek lidské práce, tak všichni trochu přidejte.

Začala jsem uvažovat, jestli vůbec vím, jak přidat. V Michiganu měli všichni kolegové rodiny a hrozně seriózní koníčky. Místní přízraky byly takových věcí prosté, generátory počítačových projektů a kódu v lidské podobě. Zkoušela jsem je napodobit, ale něco uvnitř mě mi v tom bránilo. Nedařilo se mi roztočit turbínu.

V následujících měsících jsem měla pocit, že se mi tenčí zásoby životní energie, a snažila jsem se to ignorovat. Moji kolegové dělali tímhle tempem bez přestávky už tři roky a já mám začít chřadnout po jednom sanfranciském létě? Měla jsem přece být jednou ze zbrusu nových, čerstvých tváří.

Čerstvá jsem nebyla.

Vlasy mi zplihly a prořídly.

Bolelo mě břicho.

V bytě na Cabrillo Street jsem pobývala většinou ve stavu katonického zotavování, mozek ochablý, buňky lapaly po dechu. Rodiče byli daleko, uzamčení v rámu okna videochatu. V San Francisku jsem neměla žádné kamarády, až na pár dexteráků, ale ti byli stejně traumatizovaní jako já. Můj byt byl malý a tmavý, platila jsem za něj až moc a internet byl pomalý.

Donáška z Kváskové kuchyně na Klementově dorazila dvanáct minut po objednání a ke dveřím mi ji přinesl mladík s milou tváří napůl schovanou pod motocyklovou přilbou kečupové barvy. Zevnitř se linulo tlumené *tuc tuc* a on se pohupoval do rytmu.

Zahřímal se silným, těžko přiřaditelným přízvukem: „Zdravím, paní, rád vás vidím.“

Jen ti nejúžasnější z nás umí takhle zdravit úplně cizí lidi, aby to znělo opravdově a procítěně, takže tomu člověk hned od začátku věří.

Zalovila jsem v kapse pro peníze, a když jsem mu platila, napadlo mě se zeptat: „Co je to vlastně za kuchyni?“

Rozzářil se jako neonová cedule. „Mazgská. Doufám, že vám bude chutnat. Jestli ne, zavolejte znovu. Brácha to příště připraví líp.“ Vracel se k motorce, ale v půli cesty se ještě obrátil a prohodil: „Ale ono vám to chutnat bude.“ Přes túrování motoru zopakoval: „Uvidíte, že vám to bude chutnat.“ A zamával.

V bytě na kuchyňské desce — úplně holé, bez jakýchkoli známek přípravy jídla a vlastně i lidské přítomnosti — jsem rozbalila sendvič, otevřela polévku a snědla první kombo (dvojitě pikantní) svého života.

Jestliže klasická slepičí polévka s nudlemi vypadá ve srovnání s léčivou silou vietnamské polévky pho (léčivé po stránce fyzické i psychické) jako pomeje — a to teda vypadá —, pak vedle téhle pikantní polévky vypadá jako pomeje pho. Byl to elixír. Sendvič byl ještě pikantnější, tenoučké plátky zeleniny zalité zářivou červenou omáčkou, štiplavost tlumená tlustými krajíci umně opečeného chleba.

Nejdříve se mi uvolnil žaludek a pak i mozek. Dlouze jsem vzdychla a plynule navázala klokotavým říhnutím, což mě samotnou v kuchyni rozesmálo.

Ze dveří ledničky jsem vzala osamocenou magnetku, lesklé poukazy na pizzu jsem nechala padnout k zemi a na jejich místo jsem uctivě vyvěsila nové menu.

Nazítří jsem si z Kváskové kuchyně na Klementově objednala znovu a potom i další den. Pak jsem jeden večer vynechala, připadala jsem si rozpačitě, ale hned následující den jsem tam volala zase. Navzdory pikantnosti mi to jídlo v traumatizovaném žaludku dělalo hrozně dobře.

Během následujícího měsíce jsem se postupně dozvěděla tohle:

- Restauraci provozují dva bratři.
- Beoreg, ten s milým hlasem a dokonalou angličtinou, zvedá telefon a vaří.
- Čaiman, ten s milou tváří a sluchátky v uších, ze kterých se ustavičně line taneční hudba, jezdí na motorce a rozvází jídlo.
- Když jsem se dožadovala dalších informací o mazgské kuchyni, Čaiman se jen smál a tvrdil, že je proslulá.
- Pikantní polévky a sendviče podávají Beoreg s Čaimanem v San Francisku teprve něco málo přes rok.
- Nemají žádnou opravdovou restauraci, vaří u sebe v bytě, jehož přesnou polohu se zdráhají prozradit.
- „Není na tom nic špatného. Jenom to není legální. Ale rozhodně na tom není nic špatného,“ říkal Čaiman.
- Ke kombu patří jeden krajíc kváskového chleba navíc, aby si ho člověk mohl namáčet do polévky.
- Právě v tom chlebu spočívá tajemství celého jejich počinání. Beoreg ho peče sám každý den.
- Ten chleba je život.

Při telefonické objednávce jsem většinou musela čekat (Beoreg mě poznal a už se neptal, jestli chvíličku vydržím, rovnou mě zdravil slovy: „Lois, ahoj. Musíš chvíliku počkat, ale bude to jenom vteřinka, slibuju.“). Přitom jsem poslouchala cizojazyčné písničky, které jsem si postupně začínala užívat — byly smutné, ale tak příjemně smutné —, a pak mě Beoreg z očištěnce vysvobodil a já si mohla objednat (pokaždé to stejné). Když mi potom Čaiman na své motorce jídlo přivezl, vřele jsem ho vítala a nechávala mu štědré dýško, poté jsem si svou dvojité pikantní večeři odnesla dovnitř a snědla ji vestoje, pomalu a vděčně a do očí se mi z té pálivosti a štěstí draly slzy.

Jednou v pátek, po obzvlášť zdrcujícím dni v práci, kdy se mi zkontrolovaný kód vrátil celý červený a plný arogantních

komentářů a můj šéf Peter se nenápadně vyptával, jak rychle si na novou práci zvykám („možná že tě dostatečně nenabíjíme“), jsem se domů vrátila ve víru úzkosti a v mém nitru sváděla podrážděnost rituální boj se sebeobviňováním o to, kdo z nich mi dneska zkazí večer. Během objednávky jsem si Beoregovi do telefonu chrčivě povzdechla, a když pak dorazil jeho bratr, přivezl mi něco jiného: objemnější nádobku s ohnivě červeným vývarem, a ne jeden, nýbrž dva krajíce chleba k namáčení. „Tajná receptura,“ pošeptal mi. Polévka byla tak ostrá, že frustraci z mého nitra úplně vypálila, a já uléhala s pocitem čistě vydrhnutého talíře.

Přeháním, když řeknu, že mě Kvásková kuchyně na Klementově zachránila? Večer jsem místo neklidného zkoumání chyb uplynulého dne a žaludku jako na vodě prostě... usnula. Tok mých myšlenek se ustálil. Zklidnil ho pikantní vývar a vonavý chleba a možná i dva noví přátelé, skoropřátelé nebo tak něco.

A pak odjeli.

Bylo to jednu zářijovou středu, vytočila jsem telefonní číslo a pozdravil mě Beoreg: „Vydržíte chvíličku?“ Jako by mě nepoznal, a pak mě nechal samotnou se smutnou, ale příjemnou hudbou hrozně dlouho, tak dlouho, že jsem dokonce pojala podezření, že na mě zapomněl. Když se znovu ozval, řádně ode mě přijal objednávku a řekl, že bratr mi ji brzy přiveze. „Sbohem,“ zamumlal, než zavěsil. To nikdy předtím neřekl.

Když Čaiman zaklepal, tu svou milou tvář měl zasmušilou. Neposlouchal žádnou hudbu. Ticho večera se najednou zdálo tísnivé.

„Zdravím, rád tě vidím,“ promluvil tiše. Taška s mým kombem mu bezvládně visela v ruce.

Převzala jsem ji a přitiskla si ji k hrudníku. Cítila jsem teplo polévky. „Co se děje?“

„Odjíždíme,“ odpověděl. „Víza, víš?“

To bylo nepřijatelné.

„Nemůžeme tu zůstat. Já bych to zkusil, ale Beoreg říká... Nechce se pořád schovávat. Chce mít opravdickou restauraci. Se stoly a tak.“ Čaiman obrátil oči v sloup, jako by přání obsluhovat zákazníky v hmotném zařízení byla výstřednost na úrovni francouzské šlechty.

„Budeš nám chybět,“ prohodil. „Mně i Beoregovi.“

Taška v mém náručí byla celá zkrabatělá a totéž se mi stalo s kůží kolem očí. Chtěla jsem zakvílet: *Neopouštějte mě! Co budu jíst? Komu budu volat?* Ale jediné, na co jsem se zmožila, bylo: „To mě hrozně mrzí.“

Pokýval hlavou. Já taky. Bylo září a vzduch byl chladný. Svěřil se mi: „Měl bych ti říct... Máme s Beoregem takovou hlášku. Když mi podává tu tašku,“ šťouchl do jídla v mém náručí, „a říká, že je pro Lois z Cabrillo Street, vždycky jednohlasně dodáme: našeho jedlíka číslo jedna.“

Nebylo mi jasné, co to má znamenat, ale věděla jsem, že jednička jsem ještě nikdy nebyla.

„Myslíme to dobře. Protože tě máme rádi. Víš?“

Věděla jsem.

Sedl si na motorku, zvedl ruku a důrazně na mě zamířil prstem. Přes rachot motoru znovu zavolał: „Jedlík číslo jedna.“

## STOLOVÁNÍ S KEJDOU

Můj pracovní den vypadal takhle: dvanáct hodin jsem seděla u stolu ve sklepe bývalé továrny na makarony poblíž parku, kde hráli sanfranciští Giants. Můj firemní notebook byl těžký a hlučný, s burácejícím větrákem nutným k chlazení super-rychlého grafického procesoru. Měla jsem ho připojený ke dvěma monitorům, klávesnici a tabletu se stylem. Bez myši. Trik s tabletem jsem se naučila od jednoho z vlídných programátorů v Crowley, který mi to doporučil jako prevenci syndromu karpálního tunelu. Přízraky tady v General Dexterity na to pohlížely s podivem. Ještě si neuměly představit, že by je jejich těla zradila.

Systém ArmOS se skládal ze dvou částí.

Jednak to bylo Ovládání, kód, který ramenům říkal, jak se mají pohybovat. Zpracovával podněty z jejich extrémně citlivých senzorů a natahoval jejich motorové svaly. Byl relativně hutný a vysoce optimalizovaný, protože jakékoli jeho vylepšení — rychlejší zpracovávání senzorských podnětů, pevnější stisk — mělo vliv na všechno, co ramena dělala.

Pak tu bylo Řízení úkolů, kód, který ramenům říkal, *proč* se mají pohybovat. Řízení úkolů bylo strhující směsicí heuristických algoritmů a vychytávek. Jestli v Ovládání šlo o jednu věc — pohyb v prostoru —, v Řízení úkolů bylo takových věcí tisíc. Modul Zásobník vybavoval ramena teorií gravitace, rovnováhy a vrstev a hned vedle byl modul Sklo, který obsahoval dopodrobna vypsany seznam rozměrů deseti tisíc nejpoužívanějších typů laboratorních baněk a ampulek s přesností na mikrometry.

(Vedle Ovládání a Řízení úkolů existovalo ještě Rozhraní, kód, který uživatelům umožňoval ramena ovládat a přijímat bezdrátové aktualizace systému ArmOS, to vše pomocí jednoduché webové aplikace, ale ostatní týmy oddělení Rozhraní litovaly, protože jeho práce byla tak snadná.)

Můj nadřízený Peter byl zrovna povýšen, aby dohlížel na celé Ovládání. Já jsem pracovala na podmodulu odpovědném za propriorepci, což je podle mě nádherné slovo — *pro-pri-o-re-cep-ce* — označující proces, při němž organismus posuzuje pozici vlastních částí těla v prostoru. Je to klíčový smysl, určitě důležitější než některé z těch pěti tradičních. Při chůzi se můžete dívat před sebe místo na své nohy, protože máte jistotu, že vaše chodidla jsou tam, kde je čekáte, a řídí se vašimi pokyny. A to je super.

Neočekávaným důsledkem práce na robotické propriorepci bylo, že jsem často u stolu všelijak kroutila zápěstím ve vzduchu a snažila se pořádně soustředit na to, co se s ním děje. Zavřela jsem oči, natáhla ruku, pomalu ji zvedla a přitom jsem jí otáčela. Co jsem cítila? Tíhu vlastní paže, ano, ale taky... vlákenko zvláštní informace. Ne dotek, ne tak úplně. Něco jiného. Propriorepci!

Dělala jsem to docela často, jak z technických, tak z terapeutických důvodů, a jednou jsem otevřela oči a zjistila, že vedle mě stojí Peter a tiše mě při propriorepci pozoruje. Vyjekla jsem.